

Iturria: *Aberri-Oyuak*, Joseba Zubimendi. Donostia, 1932.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/Z/ZubimendiAberri.htm>

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabetze Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

ABERRI OYUAK

Olerkiak
Eusko Aberri ziñoparen
Oroiz ta omenez

Joseba Zubimendi

*Idaztitxo onekin arizen dan
dirua, Ugarrizga abertzale anai
itsuaren alde dijua.*

AURRITZA OLERKARIAREN DIDARRA

Olerkari on baten didarra, bear zaigula, Mourlane Mitxelena-k esan zigun. Baña geyagorik ere azaldu zigun: Euzko Araudi guztiak baxen onurakor izanen zala, geure izkuntza jasoko zuan olerkaxia.

Izkuntza barik exer ere eztegu, beste erriakaandik euskerak baizik ezgauz ezertxuk ere bananduko eta. Geure aboetan, loratsu, ikusten degunean izkuntza, erriko irakastoletan umetxuai euskeraz baizik erakutsiko ezayenean, baserritara-k baizen ongi kaletarrak ere mintzatuko diranean, Aberriaren alde lan aundija egingen degu. Araudiak geroxe etorriko zai-guz.

Katalunya'n jaso baita beste onen beste. Aribau'k bere didarra egin zun egunetik, olerkari aldra izugarriak euki dituzte ayek. Berdaguer, Gimera, Maragal, Kosta, Lobera eta abar, izan dira Aberria gora jaso dutenak. Politikoak baño gorago jaso ere.

Olerkaria, soroa dala, askok esan daroa, baña alperrik. Greard jaunak argi esana degu: Olerkariak entzun ditu lurpean den aziaren jayo-uneko otsak, errian sortuten diren gogai edo idearen zaratak. Eta, olerkari ona izateko, belarri-zoli egon bearko du erriaren-zai.

Bakoitzak bere abandaren erara jokaturen ba du, olerkari onena izango da. Olerki gai berdiña dela toki guztietan egia baita, baña mueta desbardiñak dutu, emen eta bestean. Mueta orreik ñabaritu bear ditu idazleak, gauza txukuna egiteko.

Garraintzi aundikoak dirala olerkariak, geuk ere senti dogu-edo. Orain itzalez begiratzen zaie olerkari onai. Izkuntza landu ezeze beste lan ederrik badakarkigute. Edertasunaren zirrintzak zerutik. Larreko gauzai baizik begira ezin bizi geranok, edertasunak ere ikusi nai genituzke. Gero ikusiko degun edertazunaren ataltxu batzuk.

Euzkera ez tala gai orretarako? Utikan guzur biribil ori! Beste izkuntzak bezela geure onek ere agertuko dituz gai bereziak, olerkari onak baditugu. Edertazunak azalduteko izkuntza ostikopetuta biziko da beti.

Jaun-Goikoari eskerrak, gaurko egunetan olerkari onak ditugu. Liburu eder asko argitalduten dira.

Abeslarien oyan onetan beste txori batek ere abestu nai digu. Abartxu puntan jarri zaigu bere mokoan olerkitxu txorta agertzen digula. Eta atseingarri zaikidaz txori onen abestiak.

Zubimendi jauna. Izkuntza sakonetik darabil jaun onek, neurtitz landuak egiten badaki. Egunetan olerki landuak, izkuntza apainduz agertzen dira. Lenago zarpaillo asko ziran baña.

Euskaldun gazteak,
Pixtu dezagun Aberri leiala!

Didarrak gozoena degu gaur orrelako otsa. Aberria pixtu bear degu. Gai au du ba Zubimendi jatorkak bere edertasun kutunena. Orregaitik abertzaletasunari dabil itsas-orratza iparrari bezela. Geure Euzkadi amaren ikurriñak egin dion deia ederki entzuna du. Ona zelako neurtitz politetan agertu digun:

«Atoz nigana, seme zintzo bazera!
Batu nere inguruan! Guazen aurera!
Laxter degu azkatuta
gure aberria.
Oraindiño lotuta
zuk ikusia».

Olerkariak entzun digu ba, abots au eta alaikiro dua bere amaren atzetik. Beste asmorik ez tarabilkigu, olerki oneik argitaltzean, erritarren artean. Euzkadi amaren maitasuna barreiatutzea baizik. Zubimendi jaunak ikusi du geure Mendigoizalea, mendi-gora «Azkatasun eguzkija...» abestuten. Eta barreneko sua piztutzen zaiola didar dagio:

«Jaiki mendigoizale! Gogor besoa!
Jaso kopet argia! Piztu gogoal!
Zure aberria
maitagarria,
iritxi da garaia azkatzekoa».

Olako abesti otsa irteten zaigu olerki liburutxu onetatik. Neuri atsegiñen zait berriz «Zuri, Sabin» derizkion olerkia. Olerki orretan agertzen zaigu Zubimendiren gogo abertzalea. Sabin an illobi gañean belaunbiko degu gizon azkarra, otoi egiten. An ikusten du aberriaren ziñopak esan zituanak bere ama geisoa sendotzeko. Eta zein apal maitekorra degun azken ura:

«Euzkadi zarra ez zaigu ilko,
 zuk pixtu zendun beti betiko,
 azke dedin ludi ontan...
 Zu ere Sabin, biziko zera
 euzko semeak bizi bagera
 euskaldun biotz danetan!»

Euzkadiko txokoetan entzungo degun didarra au degu. Lenago bertsolari-antzo asko izan ziran, gaur olerkari dira, aberriaren miñak jo ditulako. Araudiak baño garrantzi andi goa dula olerkari edo idazle on bat, argi agertzen zaigu. Geure izkuntza jaso bear degu. Ez izkuntza ederra dalako, aberriarena dalako baizik. Izkuntzak ez du ezer ere balio aberri barik. Soiña badegu gogo barik, alperrik zaigu.

Biak bear deguz elkarrekin batuta. Izkuntza aberriaren altzoan bizi dedilla. Beste asmo barik datorren olerkari zintzo orren abesti oneik irakurri begiez euskaldunak. Or dira olerkari onenak, «Orixe», «Lizardi», «Lauaxeta», Jaka-Kortajarena, Enbeita anaiak, Tapia Perurena, Loidi, Jauregi, «Satarka» eta beste asko. Guzti oneik jaso digute izkuntza.

Olerkarien garaia eldu zaigula uste det. Euria noiz jausiko den laxter igartzen dute baseritarrak, guk ere oneilako olerkariak ikusten laxter izanen dala aberriaren Pizkundera igartzen degu. Gure txaloakin goratu bear deguz olerkari ta idazleok. Batzuk politika arazoetan, besteak berriz aberri-tzaletasuna zabaltzen, oneik idazten, areik abesten, guztiok lan egin bearra degu. Baña alkar maite degula beti.

Irakurle: olerkari baten aita-ordeko natorkizu emen, eta pozik etorri ere. Entzun zazu bere didarra, aberriaren didarra dalako.

Agirre'tar Joseba Andoni

ATOZ...!!

Euzkotaren ikurrin guziz garbia
 ni naiz, margo alai ez apain jantzia.

Ni naiz azkatasuna!

Atoz menpera

Euzkadiren zoruna

iritxitzera.

Nere ondoietako margo gorriak
 Aberria azkatzeko dira ixuriak.

Alperrikarakoak

ez dira, izango!

Bere odol tanteak

diote emango.

Orlegia da beste nere margoa,
 gure mendien margo biotzekoa.

Itxaropen ikurra

nik oldoztuta,

egingo degu agurra

txit azkatuta.

Beste margoa det nik zuri-zuria
 Gurutze Donearen argi irudia.

Euzkadi'ko mendien

gallur gañean

jarritako irudien

alkar antzean.

Atoz nigana, seme, zintzo bazera!
 Batu nere inguruan! Guazen aurrera!

Laxter degu azkatuta

gure Aberria,

oraindaño lotuta

zuk ikusia.

EUSKOTARRAK, ALKARTU!

*1923garren urtean, Bilbon Abertzale
Orobatasun jaia zala-ta, egiña*

Alkartu biotzez euskotar danak,
euskotar anai danak alkartu!
Alkartasunak
Ta anaitasunak,
Euskadi zarraren kate astunak
ausiko ditu.

* * *

Mendi tontorrean bildotx ardiak
gogoz ari dira, belarra jaten.
Beren artzaiak
apal, alaiak,
ikusirik artaldearen naiak,
pozik abesten.

Ixilik gordeta otso zakarra
erne dago beti, garai danean,
begitik garra,
sendo bularra,
sartzeko, odoltzale, au zori txarra!
ardi tartean.

Otsoa artaldean sartzen dijua...
Ikusi du artzaiak ta egin du gogor
gudari ojua:
Launak otsua!!
Beste menditako artzai zintzua
laxterka dator...

Danak alkartuta, arri makilla
eskuan dutela, an dijoazte
otsoen billa.
ango ixkanbilla!
Luzaro ibillirik borrokan, illa
an utzi dute.

Ta artzaiak dio: Bakar izatea
zein txarra dan gaur ikusi det nik.
Doakabea
nere artaldea!
Otsoa egingo zan bere jabea.
ta ni... bakarrik.

* * *

Alkartu, biotzez euskotar danak.
artzaiak batuta otsoa il dute.
Alkartasunak
ta anaitasunak,
Euskadi zarraren kate astunak
ausi dituzte.

ZURI, SABIN

Odei illunak zeru aldean,
itun minkorra euskal lurrean
jausita zegon garaian,
sortaldeko izar goiztarra bezin
argi ta ameskor, zu, gure Sabin
agertu ziñan ortzean.

Anai arteko gudu zantzuak,
Euskadiko odol tanto beruak
artean berri zaudezten.
Negarra nun nai... Sendi orotan,
bazegon norbait betiko lotan
Aberri zorra ordaintzen.

Eusko erria iruzurtuta,
beraren buru zala aztuta,
oinpez zapaldu nai zuten...
Gure lurgaña oro illotzez
estali arren, zure abotsez
guziak jaiki ziraden.

Itxuak zeuden euskotar danak...
Agian itxu, besteren lanak
berak zuzendu naiean.
Euskal begiko estak lausoak,
berriz argituz beren gogoak,
ausi zinduzun artean.

Ordutik onuntz zer aldaketa!
Gizon eta andre zartuak eta,
oraindik gazte daudenak,
guziok batez, zure naiean,
alkartuz gaude oroi batean.
Amets bat daukagu denak!

Gaur Euskadiko erle urduria
zugatik dabill ezti guriya
loratik artu naiean...
Uxo bikoitza, maitetasunez,
zure eriotza abestu naiez
berengo urrumatzean...

Mendietako oiartzun orok
zure izena dabilte danok
betiko oroimenduaz.
Erreka ibaien urtxo garbiak
zugaz, abesti pozkun alaiak
esanaz, pizkor, dijuaz.

Ortzeder margo, eguzki izpia,
itxas orua, lora isaikia.
Aberriko gauz guzia,
goraltzen dabill zure izena,
biotz barrendik maite duena:
Sabin!! zure izen ezti.

Eusko semien arnasa ere
zugana dua, ezin beñere
iñundik uka naiean.
Sukarrietako illobi itunak
eusko semien muxu kutunak
agertzen ditu gañean.

Gauza guzien gaindik dagona,
gure egille Jaungoiko ona,
guk ere maitatzen degu;
bañan, gerogo, zure oroitzak
betetzen ditu gure biotzak
ta ziñez maite zaitugu!

Gure Aberri laztan, gaixoa,
 zugatik pixten orain dijoa
 ta laixter jaiki liteke!
 Zure miñ garratz, zure malkoak,
 ausiaz bere kate sendoak,
 ona nun dan betiko aske!!

Ill ziñan, Sabiñ gure irakasle,
 gazte maitekor, gizon maitale...
 ill ziñan zori txarrean!
 Bañan gorputza ill bazan ere
 gogoia dabill egazka bere
 Aberriaren gañean.

Euskadi zarra ez zaigu ilko,
 zuk pixtu zendun beti-betiko
 aske dedin ludi ontan...
 Zu ere, Sabiñ, biziko zera,
 eusko semeak bizi bagera,
 euskaldun biotz denotan...!

1931-10-25

KONTUZ, MIREN!

*Suge tartean txoria
 Otsu tartean bildotxa*

Zugatzen adar txiki batean
 abestutzen du txoriak
 abots eztsu samurrarekin
 alaiturikan tokiak.

Egotan margo politik ditu,
 anak ta moko txikia,
 zeñen ederra iruditzen zait
 mendin dabillen txoria!

Zugat azpian sugia dago
 jaririk, erne, begira
 txori abeslari, txori politik
 abestutzen dun tokira.

Txorien begi argi politik
 ditu sugeak topatu...
 bere begiak suaz beteta
 txoriñua du zoratu.

Zeñek esan
 txoriñua,
 alai abesten zuena
 ilko zala
 izanikan
 suge zatarren jatena...!

Zelai orlegi zabal batean
 bildotxa dabill jolasten
 laxterka orain, saltoka gero,
 ez da beñere gelditzen.

Edurra bezin ille zuria
 anak ta mutur polita,
 dabilki isatza jiraka beti
 alai, be-egiñez jarrita.

Illunabara iritxitzen da,

otso bat dago inguruan
zaitzen bildotxa, illundutzean
arrapatzeko asmoan...

Gaua iritxi da, illuna dago,
bildotxa dabill zelaian,
otsoa ixilik iritxitzen da
ta eramaten du ortzetan.

Zeñek esan
bildotx ura
alai jolastutzen zana
ilko zala
izanikan
otso zatarren jatena!

Zugatzen itzal zoragarrian
jotzen soñua ari dira.
Mirentxu dabill dantza ta jolas,
txori-bildotxen gisara.

Gorputz liraña, arpegi ederra,
urrezko illea, begiak
zeru garbia egun onean
bezin urdin ta garbiak.

Aldamenean maketo dantza,
mutil da neskak elduta
beren gorputza elkartu eta
jiraka dabiltz sututa.

Miren polita, alai algaraz
an dago dantza ikusten,
maketo etzaiak aldamenean
galduko ote den zaitutzen.

Kontu Miren
zabiltz kontuz!
Bildotx ta txorien gisa
ez erori
Dantza ori
ez da euskaldunen legia.

1931-6-13

POZA TA NEGARRA

*Gernikan eusko aldunak
agurtutako egunean oldoztua*

Gernikan nago. Irrintzi, oju,
deadar, zantzo, dantza bulartsu
alde danean.
Eusko semeen abenda odola
argi ikusten da pozik dagola
gaurko egunean.

Pozez beteta daukat biotza!
Entzuten det nik gudari otsa...
Ez naiz bildurtzen!
Gaurko egunean, nola bildurtu
Euskadi amak badit ikutu
biotz barrenean?

Gure Aberri maite, laztana,
luzaro apal bizitu dana,
garai onetan
zoriontsua, aske ta arro
jarri bidean, oraintxen dago
bene-benetan.

Mendigoizale bulartsu, gogor;
neskatil lirain, zoli, maitekor;
aupa gogoak!
Oraintxen dezu dantza garaia,
egizu gogor oju alaia,
zantzo beroa.

Pozikan nabil, anai zintzoak,
zuekin batez nere gogoak
ase naican!
Bañan oroipen itun bat daukat
ezin azturik, beti orobat
bar-barrenean.

Alai negarra, negar nekean
dagit nik oroiz, malko batean
biak batuta.

Itxaropena ta ituntasuna;
eguzki argi ta illuntasuna
alkar nastuta.

Oroitza bat det negargarria,
itxu Ugarritza, Aranburu illa,
beti gutarrak!

Aupa! alai bat egin da gero
illari otoitz zintzo ta bero
egin bearra.

Ez ikaratu odol beldurrez!
Gure Aberria bere biarrez
badago beti.

Eman zaiogun odola pozez
barrutik gogor oju egiñez:
Gora Euskadi!!

1931-7-26

AMALAUDUNA

Mendi arroak zuen tontorrekin
zeru-lañoak jo dituzutenak!
Mur-mur zuazten ibatxo denak!
Margotsu lorak, zuen usaiekin
zuri-gorritzko printza politekin,
gure Aberria pozten dezutenak!
Zugaitz eta arkaitz beti zaudeztenak
argi gu ikusten zuen begiekin!
Itxas urgoia ondartzaz gureak
astin dituzun itxaso zabala,
euskal gizonak, bulartsu, trebeak,
nun dira orain, besten mende dala
Euskadi zara? Euskaldun gazteak:
pixtu dezagun Aberri leiala!!

1927-5-6

EUSKO EMAKUMEAK

*Arantxa Barrenak
irakur dezan egiña*

Amets egin det aizpa nereak
lo lasai gozo batean,
amets gezur bat emakumeak
batutzen geradenean,
egi biurtu dezakeguna:
Euskadi danon artean
maitetasunez ta goralduez
jartzia zorionean!

Entzun zazute nere ametsa.
ikus nerekin, andreak,
nola lan egin dezakeguken
guziok zar ta gazteak.
Umetandikan zartzaroraño
ez dio ajolik urteak!
Guk erinduko ditugu laxter
Euskadi zarren nekeak.

* * *

Neskatxa txiki muxu gorriak
zelaian dabiltz jolasten,
abots xamurrez abesti gaiak
euskeraz dituzte esaten.
Au nere poza! entzun det itz bat
beren aotik irtetzen
Euskaidi! dio abots betean
Euskadi dula maitatzen.

Urruntxoago gazte bikoitza,
itz eztutsuz, maitasunez,
beren gogaia edesten dute
uxoak urrumatzen lez.
Andereñoak gizon-gaiari
esaten dio poz-pozez:
Ni aña beti maitako dezu
Euskadi zarra biotzez...?

Ama bat dua semearekin
mintzo alai legun batean.
Eusko semeak dirala argi
jakin det au entzutean:
Ene semetxo! gorde zak ongi,
bizia dekan artean,
ire izkuntza ta maitatu zak
Euskadi biotz betean.

Amona ximur, txukun, garbi bat...
billobak dauzka albuana,
abeterako bat magal goxoan
exeri azitakoan
esaten dio: Ene nereak!
gorde billoba goguan
zure Aberri bakar-bakarra
Euskadi dala munduan.

Ausi da ametsa, esnatu egin naiz,
ta ikusten det nere erria
arrotz zitalen mende dagola;
ametsa ez dala egia.
Jaungoikoagan degun gogoa
oztu ta gure Aberria
ill nai dutela oinperatuaz
guk maita degun guzia.

Emakumeak, jaiki gaitezen!
 Jaso dezagun biotza!
 Ez al dezute nik lez entzuten
 Aberriaren dei-otsa?
 Jaiki ba pizkor! Itxartu danok!
 ez izan inondik lotsa.
 Loituaz bizi bear badegu,
 obea da eriotza!!

1932-1-10

MENDIGOIZALEA

Mendia ta zerua, an, urruñean
 alkarganatzen dira naste batean.
 Gaeko illuna,
 zeken, astuna,
 zabaldukan dago alde denean.

Abertzale zintzoak goiz irten dira,
 inungo beldur gabe, goiko mendira.
 Nola doazen
 pozik abesten
 Aberriko abestiak, gorutz begira...!

Ortzea argiratzen da gau illunean...
 gurutzea agiri da mendi gañean...
 mendizalea,
 pizkor, trebea,
 abestutzen ari da abots betean:

«Azkatasun eguzkia
 basotik irten da,
 bere argia edonun
 arin zabaltzen da»

* * *

Mendigoizale maite! Basoko otsa
 nasturik entzuten det zure abotsa.
 Eta abestia,
 nitzaz, ezta
 bezin gozoa dator, pozten biotza.

Mendigoizale pizkor, azkar, leiala!
 Egizu oju beti Euskadi dala
 zure Aberria,
 jator garbia.
 Zure izkuntza ta abenda berak damala!

Zu zera Aberriaren itzaropena;
berari zor diozu daukazun dena.

Beragatikan,
beti, pozikan,
emango dezu odol tanto azkena.

Jaiki mendigoizale! Gogor besoa!
Jaso kopet argia! Pixtu gogoa!
Zure Aberria,
maitagarria,
iritxi da garaia azkatzekoa!!

1931-9-12

UA... UA...!

*Irratizkiñez,
radioz, enana*

Ua, ua emendik, otsa!
abil azkar, pizkor, abotsa!
Gure izkuntzen agur laztana,
ludiko euskeldun danorengana
ortxe dijua..
Ua... ua...!

Eusko erriko anai danori
eman akiok laztan beroa.
Bere barrendik irtendakoa
dek gaurko oyua: .
Ua... ua...!

* * *

Napar erriak bere elean
gaur entzungo dik dei anaikorra,
joari azkar, abots pizkorra!
An maite aute biotz betean.

Bizkai aldeko anai leiala
ire zai zeok, abots nereea.
Esan akiok izkuntz maitea
betiro pisten ari gerala.

Joari arin, egazka, bizi,
arabatarren biotz erdira,
oyu egiñaz: garaiak dira:
ire izkuntza dek lende bizi!

Zuberotara, ernai dagona,
abil laxterka! ire zai ziok.
Laburdikoaz maitatuz biok
egingo ditek arrera ona.

Mendi, erreka, zear or ua
oyuz beteaz bazter guziok;
eusko irrintzi alai dagiok,
gure eleko santzo berua.
Ua... ua... !

Itsas barean edo larrian
dabillen eusko arrantzalea
agurtu ezak, abots nerea.
Lagun akiok bere lanian.

Agur! esaiok, mendi gañean
dagoen eusko artzaitxoari.
Itxaropenez azkar joari,
abil abotza egiñalean!

Egun-sentia ta illun-abarra
ikus oi duan nekazaria,
oitura oneko gizon garbia
agurtu ezak, abots azkarra.

Agur! esaiok seaska ondoan
abots ixillez kutuntxoari
abesten dion ama onari.
Eusko seme bat zeukak alboan!

Aiton ximurra urteen zamak
makurtu duan zar atsegiña
agurtu ezak. Geure alegiña
ta itxaropena correk damak.

Eusko erriko enparantzetan
jolas dabillen umetxoari,
oyu nerea, urrera ari
ta agurtu ezak bene-benetan.

Ez adi aztu aundikiaren
jauregi apaña barrun sartzea,
ta beartu zak gure elea
alde orotan ibiltzarren.

Erbesteratu duten anaia
pozkidatu zak, bidazki otsa.
Josita daukan arantz zorrotza
azkar kentzea da, gure naia.

Agur! esaiok eusko orori,
aberatz, txiro, zar ta gaztea,
emaiok azkar, abots nerea,
agur bero bat anai danori.

* * *

Ua, ua emendik, otsa!
Abil azkar, pizkor, abotsa!
Gure izkuntzen agur laztana
ludiko euskeldun danorengana
ortxe dijua.
Ua... ua...!

1932-3-2

ITXUA...!

Ugaritza abertzale andiari

Abertzale zintzo, gazte alaia,
maitasunez lertzen biotz aundia,
pozik zebirtzan
lan gogorrean.
Euskadi azkatzea zan zure naia!

Maltzur zitalkeriz, piztien eran
odol egarriaz, une batean,
gorroto biziz
ta nabarkeriz
zure begitako argia ill zan...

Aberri maitean aurka salduta,
gizonki ta lotsa danak galduta,
eri zaituzte...
ta, odolez bete
da berriro lurra zuk ixurita.

Ikusi eziñik gelditu zera,
illun dezu beti, illun berbera
begi aurrean...
gaurtik oztean
ikusi eziñik biziko zera!

Mendien orkegi eder berdiña
ta gure zeruen margo urdiña,
maite dezuna,
zure kutuna,
ezin ikustean, a zer samiña!

Bañan arpegiko begiarekin
ez ikusi arren, sinismenakin,
agian geio
ta argiago
ikusiko dezu maitasunakin.

Egon zaitetz lasai! Zure anaiak
beteko dituzte dituzun naiak.

Zure odolez,
buru-eskañez,
badatoz Euskadi aska garaiak!!!

1931-6-26